

Liikunnan koulutuskeskusten rakentamisinvestointien avustusjärjestelmän kehittämistyöryhmä

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:10

Liikunnan koulutuskeskusten rakentamisinvestointien avustusjärjestelmän kehittämistyöryhmä

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:10

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto / Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/OPM/julkaisut>

ISBN 978-952-263-024-7 (nid.)

ISBN 978-952-263-026-1 (PDF)

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0327 (nid.)

ISSN 1799-0335 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/

Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2011:10

Kuvailulehti**Julkaisija**

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Julkaisun päivämäärä

17.12.2010

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Puheenjohtaja: rakennusneuvos Risto Järvelä Sihteeri: rakennustarkastaja Mauri Peltovuori		Julkaisun laji Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
		Toimeksiantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	
		Toimielimen asettamispvm 18.12.2009	Dnro 84/040/2009
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Liikunnan koulutuskeskusten rakentamisinvestointien avustusjärjestelmän kehittämistyöryhmä			
Julkaisun osat Muistio + liitteet			
Tiivistelmä Tiivistelmä Työryhmän työ on osa vapaan sivistystyön kehittämisohjelman 2009–2012 toimeenpanoa (OPM 2009:12). Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 18.12.2009 työryhmän selvittämään mahdollisuutta kehittää liikunnan koulutuskeskusten rakentamisinvestointien avustusjärjestelmää. Työryhmän tehtävänä oli laatia selvitys mahdollisuudesta siirtyä nykyisestä harkinnanvaraisesta hankekohtaisesta avustusjärjestelmästä poistoihin perustuvaan järjestelmään sekä laatia selvitys mahdollisuudesta eriyttää varsinaisen oppilaitostoiminnan sekä huippu-urheilun valmennuskeskustoiminnan rakentamisavustukset. Lisäksi työryhmän tuli ottaa työssään huomioon mahdollisesti esille tulevat lainsäädännön muutostarpeet. Työryhmä on käsitellyt toimeksiantonsa mukaisesti ehdotuksia avustusjärjestelmän kehittämiseksi. Ehdotusten pohjiksi valittiin nykyinen harkinnanvarainen avustusjärjestelmä ja poistoihin perustuva avustusjärjestelmä, joista molemmista tarkasteltiin kahta vaihtoehtoa. Vaihtoehtojen tarkastelussa otettiin myös huomioon valmennuskeskustoiminnan kehittämisen vaatimukset rakentamisavustusten kohdentamisessa. Vaihtoehtojen positiiviset ja negatiiviset puolet on esitetty muistiossa. Työryhmä on pitänyt lähtökohtana riittävän ja vakaan valtion rahoituksen turvaamista tulevina vuosina. Työryhmä esittää, että liikunnan koulutuskeskusten rakentamisinvestointien pääasiallisena rahoitusmuotona jatkossakin säilyy harkinnanvarainen avustusjärjestelmä edelleen kehitettynä. Työryhmä nimesi neljä nykyisen avustusjärjestelmän kehittämisehdotusta, joita ovat: <ul style="list-style-type: none">– tavoitesopimusmenettelyn käyttöönotto opetus- ja kulttuuriministeriön ja liikunnan koulutuskeskusten kesken– perustamishankkeisiin osoitettavan määrärahan jakaminen kehyksenä kolmeen ryhmään (peruskorjaaminen, uudisrakentaminen ja valmennuskeskustoiminta)– olosuhteiden suunta-asiakirjan laatiminen liikunnan koulutuskeskuksille– rakentamiseen kohdennettavan määrärahan korottamisen selvittäminen Työryhmän esitys aiheuttaa tarpeen tarkistaa, vaatiiko tavoitesopimusmenettely maininnan lainsäädännössä. Avustusmäärärahan jakaminen kolmeen osa-alueeseen (uudisrakentaminen, peruskorjaus ja valmennuskeskustoiminta) aiheuttaa paineita määrärahan korottamiselle.			
Avainsanat (asiasanat) koulutuskeskus, rakentaminen, avustaminen			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:10		ISSN ISSN-L 1799-0327 ISSN 1799-0327 (painettu) ISSN 1799-0335 (Verkkojulkaisu)	ISBN ISBN 978-952-263-024-7 (nid.) ISBN 978-952-263-026-1 (PDF)
Kokonaissivumäärä 31	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Kopijyvä Oy		Kustantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	

Presentationsblad

Utgivare

Undervisnings- och kulturministeriet

Utgivningsdatum

17.12.2010

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)

Ordförande: byggnadsråd Risto Järvelä

Sekreterare: byggnadsinspektör Mauri Peltovuori

Typ av publikation Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar**Uppdragsgivare**

Undervisnings- och kulturministeriet

Datum för tillsättandet av**organet** 18.12.2009**Dnr**

84/040/2009

Publikation (även den finska titeln)

Arbetsgruppen för utveckling av stödsystemet för idrottsutbildningscentrens byggnadsinvesteringar

Publikationens delar

promemoria samt bilagor

Sammandrag

Arbetsgruppens arbete hör samman med utvecklingsprogrammet för det fria bildningsarbetet 2009–2012 (UVM 2009:12). Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte 18.12.2009 en arbetsgrupp för att utreda möjligheterna att utveckla stödsystemet för idrottsutbildningscentrens byggnadsinvesteringar.

Arbetsgruppens uppgift var att utarbeta en utredning över möjligheterna att övergå från det nuvarande prövnings- och projektbaserade stödsystemet till ett system som bygger på avskrivningar samt att utarbeta en utredning över möjligheterna att avskilja byggnadsunderstöden för den egentliga läroanstaltsverksamheten och för elitidrottens träningscenterverksamhet.

Därtill skulle arbetsgruppen beakta eventuella behov av lagändringar som uppkom under arbetets gång.

Arbetsgruppen har i enlighet med sitt uppdrag behandlat förslag till utveckling av stödsystemet. Som grund för förslagen valdes det nuvarande prövningsbaserade stödsystemet och ett stödsystem som bygger på avskrivningar. För bägge systemen granskades två alternativa lösningar. Vid behandlingen av alternativen beaktades också kraven på utveckling av träningscenterverksamheten i allokeringen av byggnadsunderstöd. Alternativens fördelar och nackdelar presenteras i promemorian.

Arbetsgruppen har utgått ifrån att en tillräcklig och stabil statlig finansiering tryggas under kommande år.

Arbetsgruppen föreslår att den huvudsakliga finansieringsformen för idrottsutbildningscentrens byggnadsinvesteringar även framöver är det prövningsbaserade understödssystemet, i en vidareutvecklad skepnad. Arbetsgruppen tog upp fyra förslag för utveckling av det nuvarande understödssystemet, vilka är:

- införande av ett målavtalsförfarande mellan undervisnings- och kulturministeriet och idrottsutbildningscentren
- indelning av anslaget som riktas till anläggningsprojekt i tre grupper (ombyggnad, nybyggnad och träningscenterverksamhet)
- utarbetande av ett dokument med riktlinjer för idrottsutbildningscentren
- utredning av en höjning av anslaget som riktas till byggande

Arbetsgruppens förslag medför ett behov av att kontrollera om målavtalsförfarandet kräver ett omnämnande i lagstiftningen.

Indelningen av understödsanslaget i tre områden (ombyggnad, nybyggnad och träningscenterverksamhet) leder till ett tryck på att höja anslaget.

Nyckelord utbildningscenter, byggande, understöd**Övriga uppgifter****Seriens namn och nummer** Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2011:10**ISSN**

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0327

(Print)

ISSN 1799-0335

(Online)

ISBN

ISBN 978-952-263-024-7 (nid.)

ISBN 978-952-263-026-1 (PDF)

Sidoantal

31

Språk

finska

Pris**Sekretessgrad**

offentlig

Distribution

Kopijyvä Oy

Förlag

Undervisnings- och kulturministeriet

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin asetti päätöksellään 20.1.2010 työryhmän selvittämään mahdollisuutta kehittää liikunnan koulutuskeskusten rakentamisinvestointien avustusjärjestelmää.

Työryhmän tehtävänä oli laatia selvitys mahdollisuudesta siirtyä nykyisestä harkinnanvaraisesta hankekohtaisesta avustusjärjestelmästä poistoihin perustuvaan järjestelmään sekä laatia selvitys mahdollisuudesta eriyttää varsinaisen oppilaitostoiminnan sekä huippu-urheilun valmennuskeskustoiminnan rakentamisavustukset.

Lisäksi työryhmän tuli ottaa työssään huomioon mahdollisesti esille tulevat lainsäädännön muutostarpeet.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kutsui työryhmän puheenjohtajaksi rakennusneuvos Risto Järvelän opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Työryhmän jäseniksi ministeriö kutsui seuraavat henkilöt:
erityisavustaja Anna Bertills, opetus- ja kulttuuriministeriö
rehtori Göran Enckelmann, Eerikkilän Urheiluopisto
vs.rehtori Leena Kaivola, Suomen Urheiluopisto
rehtori Seppo Kangas, Virpiniemen Liikuntaopisto
rehtori Mirja Papunen, Urheiluopisto Kisakeskus
valmennuksen johtaja Kari Niemi-Nikkola, Suomen Olympiakomitea

sekä pysyviksi asiantuntijoiksi:
yli-insinööri Erkki Salmio, opetus- ja kulttuuriministeriö (eläkkeelle 1.7.2010, tilalle rakennusneuvos Ritva Kivi, opetus- ja kulttuuriministeriö
ylitarkastaja Hannu Tolonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
ylitarkastaja Timo Oravainen, opetus- ja kulttuuriministeriö (1.3.2010 alkaen tilalle ylitarkastaja Kirsti Laine)

Työryhmällä oli oikeus kuulla ulkopuolisia asiantuntijoita ja asian valmistelun kannalta tarpeellisia toimijoita ja sidosryhmiä.

Työryhmän sihteeriksi kutsuttiin rakennustarkastaja Mauri Peltovuori opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Työryhmän tuli saada työnsä valmiiksi 30.6.2010 mennessä. Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin myönsi työryhmän hakemuksesta työlle jatkoaikaa 31.12.2010 asti.

Työryhmä on kokoontunut yhdeksän kertaa.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä jättää muistionsa opetus- ja kulttuuriministeriölle jatkotoimenpiteitä varten.

Helsingissä 13.12.2010

Helsingissä 18. päivänä marraskuuta 2010

Risto Järvelä

Anna Bertills

Göran Enckelmann

Leena Kaivola

Seppo Kangas

Ritva Kivi

Kirsti Laine

Kari Niemi-Nikkola

Mirja Papunen

Mauri Peltovuori

Hannu Tolonen

Sisältö

1	<u>Työryhmätyön taustaksi</u>	5
	1.1 Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009–2012	5
	1.2 Vapaan sivistystyön rahoitustyöryhmän muistio	5
2	<u>Perustamishankkeiden avustusjärjestelmän nykytilan kuvaus</u>	7
3	<u>Liikunnan koulutuskeskukset valmennuskeskuksina</u>	9
	3.1 Tausta	9
	3.2 Valmennuskeskukset 2000 -luvulla	10
	3.3 Nykytilanne ja tulevaisuden näkymät	11
4	<u>Työryhmän vaihtoehdot avustusjärjestelmän kehittämiseksi</u>	12
	4.1 Liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeiden avustamisen vaihtoehtoiset mallit	12
	<i>Vaihtoehto A, nykyinen harkinnanvarainen avustusjärjestelmä</i>	13
	<i>Vaihtoehto B, nykyinen harkinnanvarainen avustusjärjestelmä kehitettynä</i>	13
	<i>Vaihtoehto C, poistoperusteinen avustusjärjestelmä</i>	15
	<i>Vaihtoehto D, poistoperusteinen avustusjärjestelmä lisättynä erillisellä valmennuskeskusten rakentamisavustuksella</i>	18
5	<u>Työryhmän ehdotus</u>	20
6	<u>Ehdotusten vaikutukset lainsäädäntöön</u>	20
7	<u>Ehdotusten taloudelliset vaikutukset</u>	20

1 Työryhmätyön taustaksi

1.1 Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009–2012

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2007–2012 (Opetusministeriö 2007b) mainitaan, että valtakunnallisen arvioinnin suositukset huomioon ottaen laaditaan yhteistyössä alan valtakunnallisten keskusjärjestöjen kanssa vapaan sivistystyön kehittämisohjelma vuosille 2008–2012. Helmikuussa 2008 opetusministeriö asetti Vapaan sivistystyön kehittämisohjelmalle valmisteluryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus kehittämisohjelmasta.

Ohjelman tuli sisältää:

- katsaus vapaan sivistystyön tilasta
- näkemys vapaan sivistystyön tehtävistä, kysynnästä ja kehittämistarpeista
- ehdotukset vapaan sivistystyön lainsäädännön, rahoituksen, oppilaitosrakenteen ja ohjauksen uudistamisesta
- toimenpideohjelma vapaan sivistystyön uudistamisesta ja kehittämisestä kaudella 2008–2012.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelmassa valmisteluryhmä esitti, että perustamiskustannusten valtionavustuksissa siirryttäisiin nykyisestä valtionavustusjärjestelmästä yksikköhin-
toihin sisältyviin perustamiskustannuksiin muiden kuin liikunnan koulutuskeskusten osalta. Työryhmä esitti, että liikunnan koulutuskeskusten perustamiskustannusten valtionavustus-
ten uudistamista selvittämään asetetaan työryhmä, jonka tavoitteena on selvittää mm. kilpa-
ja huippu-urheilun rakentamisavustuksien erottaminen oppilaitostoiminnan edellyttämistä
rakentamisavustuksista sekä laskennallisen rahoitusjärjestelmän kehittäminen siten, että se
ottaisi huomioon oppilaitosten erilaisen koon ja investointimahdollisuudet.

1.2 Vapaan sivistystyön rahoitustyöryhmän muistio

Vapaan sivistystyön rahoitustyöryhmän muistio (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:12) on osa Vapaan sivistystyön kehittämisohjelman 2007–2012 toimeenpanoa. Rahoitustyöryhmän tehtävänä oli laatia selvitykset ja ehdotukset vapaan sivistystyön valtionosuusrahoituksen määräytymisen uudistustarpeista. Työryhmän tehtävänä oli laatia esitykset kaikkia oppilaitosryhmiä koskevista muutostarpeista sekä erityisesti kansanopistoja, kansalaisopistoja ja opintokeskuksia koskevista muutoksista.

Raportissaan rahoitustyöryhmä esittää:

"kansanopistojen, kansalaisopistojen, kesäyliopistojen ja opintokeskusten osalta vapaan sivistystyön perustamishankkeiden hankekohtaisesta rahoituksesta luovuttaisiin vuoden 2012 alussa, jolloin yksikköhinnat muutenkin vuodelle 2012 lasketaan vuoden 2009 toteutuneiden tietojen perusteella. Muutos toteutettaisiin valtion kannalta kustannusneutraalisti, mikäli lisärahoitusta ei ole saatavissa, valtionosuuden perusteena olevien suoritteiden määrää muuttamalla. Lisäksi vuonna 2011 tulisi valtionavustuksia perustamishankkeisiin myöntää vain sellainen määrä, että niistä ei aiheudu määrärahatarvetta vuodelle 2012. Näin menetellen muutos voitaisiin toteuttaa joustavasti ilman hankalia siirtymäjärjestelyjä."

Urheiluopistojen rakentamisavustusasioita valmistelemaan asetettiin oma työryhmä, joten rahoitustyöryhmä ei ottanut kantaa tähän asiaan.

2 Perustamishankkeiden avustusjärjestelmän nykytilan kuvaus

Liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeiden rahoitusprosesseja ohjaavat laki vapaasta sivistystyöstä (1998/632) asetuksineen (1998/805) sekä laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (2009/1705) ja valtioneuvoston asetus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (2009/1766). Velvoitteita lausuntomenettelyyn tuovat lisäksi laki alueiden kehittämisestä (2009/1651) sekä valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisestä (2009/1837).

Valtion talousarviossa osoitetaan vuosittain määräraha liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeiden avustamiseen. Määrärahan suurus oli vuonna 2010 2,8 M€. Avustushakemuksia tuli opetus- ja kulttuuriministeriöön edellisen vuoden loppuun mennessä 17 kpl ja avustusta myönnettiin 11 hankkeelle. Kaikki avustusta saaneet hankkeet olivat mukana liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeiden rahoitussuunnitelmassa vuosille 2010–2013.

Liikuntapaikkojen avustusprosessi jakaantuu kahteen osaan, liikuntapaikkojen rahoitussuunnitelmaan ja varsinaisiin avustuspäätöksiin

Rahoitussuunnitelmaa varten koulutuskeskukset ilmoittavat hankkeensa kunkin vuoden loppuun mennessä opetus- ja kulttuuriministeriölle. Maakuntien liitot laativat alueensa koulutuskeskusten hankkeista kiireellisyysjärjestyksen. Maakuntien liitot toimittavat kiireellisyysjärjestyksen perusteluineen ja mahdollisine lausuntoineen opetus- ja kulttuuriministeriöön. Opetus- ja kulttuuriministeriö laatii koko maan hankkeita koskevan rahoitussuunnitelman ja pyytää siitä lausunnon valtion liikuntaneuvostolta. Rahoitussuunnitelma laaditaan hakuvuotta seuraaviksi neljäksi vuodeksi ja opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa sen syksyisin loka-marraskuussa. Rahoitussuunnitelma on ohjeellinen, mutta sen odotetaan ohjaavan hankkeita hakijoiden taloussuunnitelmia ja rahoituspäätöksiä tehtäessä.

Varsinaiset avustushakemukset jätetään opetus- ja kulttuuriministeriöön vuoden loppuun mennessä ja ne käsitellään vuosittain siten, että lopulliset avustuspäätökset pyritään saamaan tehdyiksi maaliskuun alussa. Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa avustusta saaneiden hankkeiden käynnistymistä ja toteutumista.

Avustus myönnetään vain hankkeen vapaan sivistystyön osuuteen hankkeen kustannusarviosta. Avustuksen määrä on 40 %; mittavien hankkeiden kohdalla avustuksen määrä on prosenttiosuudeltaan pienempi. Määrää arvioitaessa käytetään vertailussa hyväksi vastaavia edellisinä vuosina avustettuja hankkeita.

Avustushakemuksia käsitellessään opetus- ja kulttuuriministeriö huomio liikuntapoliittisen arvioinnin lisäksi rakennusteknisiä seikkoja. Liikuntapaikkarakentaminen on erityisosaimista vaativaa rakentamista. Liikuntapaikat ovat usein mittavia hankkeita sekä laajuudeltaan että kustannuksiltaan, niiden käytönaikaiset kustannukset ovat merkittävät, niihin liittyy rakenteellisen ja toiminnallisen turvallisuuden vaatimukset sekä tilojen saavutettavuus, esteettömyys, energiatehokkuus ja kestävä kehitys. Myös lajien määrä ja suuri kirjo sekä erilaisten liikuntapaikkatyyppien määrä (runsas 70 kpl) erottavat liikuntapaikkarakentamisen esimerkiksi oppilaitosrakentamisesta.

Ministeriö kiinnittää huomiota mm. toiminnalliseen ja rakennustekniseen tarkoituksenmukaisuuteen, turvallisuuteen, liikkumiseesteettömyyteen sekä arvioitujen kustannusten ja aikataulun realistisuuteen.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa on perustamishanketta koskevassa pykälässä (37 §) säädetty opetus- ja kulttuuriministeriölle mahdollisuus vaatia hakijalta hankesuunnitelmaa täydentäviä asiakirjoja:

"Opetus- ja kulttuuriministeriö voi antaa hankesuunnitelmaa ja muita hakemusasiakirjoja koskevia määräyksiä hankkeen toiminnallisuuden, teknisen laadun, turvallisuuden ja energiatehokkuuden arvioimiseksi."

Liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeiden avustushakemuksia arvioitaessa käytetään hyväksi opetus- ja kulttuuriministeriön rakennustarkastajan vuosina 2003–2007 tekemää liikunnan koulutuskeskusten infrastruktuurin arviointia. Arvioinnissa käytiin läpi kaikkien koulutuskeskusten kiinteistöt ja arvioitiin niiden tulevaisuuden kehittämistarpeita. Arviointi suoritettiin yhteistyössä koulutuskeskusten kanssa. Lisäksi avustushakemusten arvioinnissa on käytössä BIT Oy:n laatima urheiluopistojen kiinteistöjen ylläpidon tietojärjestelmä internet-aineistoinen (mm. rakennusten pohjapiirustukset).

3 Liikunnan koulutuskeskukset valmennuskeskuksina

Työryhmän tehtävänä oli selvittää, voidaanko varsinaisen oppilaitostoiminnan sekä huippu-urheilun valmennuskeskustoiminnan rakentamisavustukset eriyttää toisistaan.

3.1 Tausta

Varsinainen alku valtakunnallisten huippu-urheilun valmennuskeskusten kehittymiselle lie-
nee vuonna 1987 suomalaisten valmennuskeskusten perustamista esittänyt Suomen Olym-
piakomitean muistio. Muistiossa esitettiin Kuortaneen Urheiluopiston, Liikuntakeskus Paju-
lahden, Suomen Urheiluopiston ja Vuokatin Urheiluopiston kehittämistä valtakunnallisiksi
valmennuskeskuksiksi.

Vuonna 1988 Kouluhallitus on tiedustellut opetusministeriöltä kantaa valmennuskes-
kusten perustamisesta Kuortaneen, Pajulahden, Suomen ja Vuokatin urheiluopistoihin.
Ministeriö on vastauksessaan (21.12.1988) pitänyt valmennuskeskusten perustamista tär-
keänä ja puoltanut Kouluhallituksen ehdotusta training room -järjestelmän toteuttamisesta.
Opetusministeriön kirjeen ei voida katsoa olevan varsinainen hallinnollinen päätös valmen-
nuskeskusten perustamisesta vaan ministeriön esittämä myönteinen kanta valmennuskes-
kustoiminnan kehittämiseksi käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa.

Vuonna 1993 opetus- ja kulttuuriministeriön ja Urheiluopistojen yhdistyksen yhteis-
työnä laadittiin Urheiluopistostrategia UROS 2000. Strategian mukaan koulutuskeskusten
merkitys huippu-urheilun valmennus- ja harjoittelukeskuksina oli lisääntynyt ja huippu-
urheiluvalmennus vaati yhä osaavampaa, ammattimaisempaa ja monipuolisempaa tukea.
Strategiassa todettiin, että valmennuskeskusten erikoistumisen perusteella investoinnit voi-
taisiin ohjata oikeisiin kohteisiin ja varmistaa niiden hyötykäyttö.

Strategiassa määriteltiin kolme kategoriaa. Ensinnä kaikkien urheiluopistojen nähtiin
toimivan (1) oman alueensa harjoituskeskuksena, jolloin tehtävänä oli liikuntajärjestöjen
palveleminen, lajien alueellisten tarpeiden palveleminen ja täydennyskoulutusjärjestelmän
luominen alueella toimiville valmentajille.

(2) Valtakunnallisten valmennuskeskusten tehtävänä oli vahvistaa suomalaisen huippu-urheilun kansainvälisen menestymisen edellytyksiä:

- toteuttamalla ja kehittämällä valmentajakoulutusta
- tuottamalla lajien tarpeiden mukaiset valmennuspalvelut
- ylläpitämällä ja kehittämällä huippu-urheilijoiden harjoitteluolosuhteita
- järjestämällä ja kehittämällä harjoittelun seurantapalvelut
- kehittämällä urheilijan koulunkäynti- ja opiskelumahdollisuuksia
- ylläpitämällä ja kehittämällä huippuvalmennuksen tukipalveluita.

Kuortaneen, Pajulahden, Suomen ja Vuokatin urheiluopistojen katsottiin olosuhteiden ja lajiyhteistyön puolesta tarjoavan päälajeilleen valtakunnallisen valmennuskeskuksen edellytykset. Strategiassa esitettiin, että valtakunnallisten valmennuskeskusten tulisi enemmän keskittää valmennustietoutta ja valmennuksen tukipalveluita, kehittää päälajien huippuvalmennuksen olosuhteita, monipuolistaa urheilijoiden opiskelumahdollisuuksia sekä tehdä yhteistyötä KIHUn kanssa.

(3) Valtakunnallinen erityisrooli linjattiin Eerikkilän urheiluopistolle jalkapallon valmennuskeskuksena ja Varalan urheiluopistolle eräiden kamppailulajien valmennuskeskuksena. Erityisroolin osalta todettiin, että huippu-urheilutoiminta on valtakunnallista valmennuskeskusta kapea-alaisempaa ja vähäisempää.

Urheiluopistostrategian päivityksessä vuonna 1997 analysoitiin, ettei urheiluopistojen monipuolisia olosuhteita ja asiantuntijapalveluita tunneta riittävästi kilpa- ja huippu-urheilua toteuttavien lajiliittojen keskuudessa. Valmennuksen kehittäminen lajiliittojen kanssa ei toimi riittävän tavoitteellisesti ja järjestelmällisesti.

3.2 Valmennuskeskukset 2000 -luvulla

Vuodelta 2000 olevassa Valmennuskeskusten kehitystyöryhmän muistiossa (OPM 2000:23) käsitellään laajasti mm. urheiluopistojen valmennuskeskushenkilöstön määrää ja työpanosta, yhteistyötä lajiliittojen kanssa, valmennuskeskustoiminnan vuorokausia, valmentajakoulutusta sekä urheilijan uraan ja kokonaisvaltaiseen valmennukseen liittyviä palveluita. Työryhmä määritteli kolme kategorialaajaa hieman UROS 2000 -strategiasta poiketen (1) valtakunnalliset huippu-urheilun valmennuskeskukset, (2) alueelliset kilpa-urheilun valmennuskeskukset sekä suurissa asutuskeskuksissa toimivat (3) harjoittelukeskukset.

Valtakunnallisten huippu-urheilun valmennuskeskusten tehtävät eivät juurikaan poikenneet aikaisemmasta UROS 2000 -strategian määritelmistä. Kehitystyöryhmä linjasi, että huippu-urheilun valmennuskeskukset olivat osa suomalaista liikunnan koulutuskeskusjärjestelmää.

Valmennuskeskusrakenteella oli kehitystyöryhmän mukaan tarkoitus tukea ja palvella kilpa- ja huippu-urheilun valtakunnallista valmennus-, koulutus- ja kehitystoimintaa. Tehtäväksi määriteltiin suomalaisen huippu-urheilun kansainvälisen menestymisen edellytysten vahvistaminen:

- ylläpitämällä ja kehittämällä huippu-urheiluvaatimusten mukaisia harjoitus- ja leiritysolosuhteita

- tuottamalla lajien ja urheilijoiden tarpeiden mukaisia valmennuksen konsultointi- ja
- vastuualmennuspalveluita
- järjestämällä ja kehittämällä huippu-urheilun testausta ja harjoittelun seurantapalveluita
- ylläpitämällä ja kehittämällä huippuvalmennuksen tukipalveluita
- toteuttamalla ja kehittämällä lajien valmentajakoulutusta
- kehittämällä urheilijan uraan liittyviä koulunkäynti- ja opiskelumahdollisuuksia

Lisäksi linjattiin, että valtakunnallisella huippu-urheilun valmennuskeskuksella on oltava yhteistyösopimukset lajiliittojen ja OK:n kanssa sekä yhteistyötä KIHUn ja muiden tutkimusyksiköiden kanssa.

Kehitystyöryhmän mukaan kaikilla liikunnan koulutuskeskuksilla oli alueellinen valmennuskeskusrooli. Alueellisen kilpaurheilun valmennuskeskuksen tehtäväksi nähtiin valtakunnallisen huippu-urheilun valmennusjärjestelmän tukeminen sekä alueellisen valmennuksen ja valmentajakoulutuksen edellytysten vahvistaminen. Alueellisen kilpaurheilun valmennuskeskuksen toiminta perustui kehitystyöryhmän mukaan yhteistyöhön lajiliittojen alue-, piiri- ja seuravalmennuksen kanssa.

Valmennuskeskusten kehitystyöryhmä esitti, että valtakunnallisten huippu-urheilun valmennuskeskusten määrä pidetään rajattuna, jotta voimavarat voitaisiin parhaiten hyödyntää huippu-urheilun tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kehitystyöryhmä esitti valmennuskeskusten osalta, että malli 4+2 virallistetaan nimeämällä Suomen Urheiluopisto, Kuortaneen Urheiluopisto, Liikuntakeskus Pajulahti ja Vuokatin Urheiluopisto valtakunnallisiksi huippu-urheilun valmennuskeskuksiksi ja Eerikkilän ja Varalan urheiluopistoille määritellään valtakunnallinen erityisrooli omien lajiensa valmennuskeskuksina. Ehdotus oli, että valmennuskeskusstatus kirjataan opiston ylläpitämislupaan, josta päätöksen tekee opetus- ja kulttuuriministeriö vapaan sivistystyön lain nojalla.

Lisäksi kehitystyöryhmä esitti mm. valmennuskeskusten kehityshankkeen perustamista sekä valmennuskeskustoiminnan arviointijärjestelmän luomista ja yhteistyön lisäämistä liikunnan koulutuskeskusten ja tutkimuslaitosten kanssa.

3.3 Nykytilanne ja tulevaisuden näkymät

Suomalaisen huippu-urheilun kehittämiseksi laaditussa työryhmämuistiossa ”Sanoista teoiksi” (OPM 2010:13) sanotaan, että vuoden 2000 jälkeen urheiluopistojen valmennuskeskukset ovat kehittyneet opistojen omien resurssien sekä opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämien kehitysmäärärahojen turvin. Työryhmämuistion mukaan valtakunnallisiin valmennuskeskuksiin on kasautunut osaamista, ne toimivat keskeisinä leiritys- ja valmentajakoulutuspaikkoina, ne ovat verkostoituneita sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämislupia ei ole kehitystyöryhmän esityksen jäljiltä uusittu. Lakiin vapaasta sivistystyöstä (632/1998) on tehty 1.1.2010 alkaen voimaan tulleita muutoksia mm. liikunnan koulutuskeskusten tehtäviin ja ylläpitämislupiin liittyen. Kaikkien liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämisluvat uudistetaan vuoden 2011 loppuun mennessä.

Vuoden 2010 tilanteesta todettakoon, että liikunnan koulutuskeskuksissa on havaittavissa lievää liikehdintää huippu-urheilun valmennuskeskustoiminnan suhteen. Tämän lisäksi

”Sanoista teoiksi” -muistiossa analysoidaan, että nykyinen suomalaisen urheilun toimintajärjestelmä on palvellut aikansa: ”Järjestelmässä on havaittu ja analysoitu useita haasteita ja suoranaisia puutteita”. Muistiossa esitetään, että valmennus- ja huippu-urheiluosaamista on koottava, kehitettävä ja jaettava. Huippu-urheilun muutosprojekti tulee vaikuttamaan myös liikunnan koulutuskeskusten ja valtakunnallisten huippu-urheilun valmennuskeskusten tilanteeseen.

Työryhmä totesi työnsä kuluessa, että valmennuskeskustoiminnan määrittely ei kuulu sen tehtäviin. Huippu-urheilulle on asetettu muutostyöryhmä, joka tulee ottamaan kantaa valmennuskeskustoiminnan määrittelyyn. Lisäksi liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämislupien ja vapaan sivistystyön valtiorahoituksen kehittämistä pohtimaan on asetettu työryhmä.

4 Työryhmän vaihtoehdot avustusjärjestelmän kehittämiseksi

Rakentamisavustusjärjestelmän uudistuksessa on työryhmän mielestä tärkeää ottaa huomioon liikunnan koulutuskeskusten toiminnan moninaisuus sekä sisäoppilaitosmuotoisuus, mitkä vaikuttavat niiden rakentamistarpeisiin. Liikunnan koulutuskeskusten investoinnit ovat luonteeltaan erilaisia ja hankkeina vaativampia kuin perinteisessä oppilaitosrakentamisessa. Rakentamishankkeissa urheiluopistoja ei näin ollen voida suoraan verrata esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen, jossa poistoihin perustuva rakentamisavustusjärjestelmä on käytössä.

Ammatillisessa koulutuksessa rakennusten koot ovat linjassa oppilasmäärien kanssa ja täten myös rahoitus on sen mukaista. Urheiluopistojen rakentamisavustusten perusteissaa on otettava huomioon, että rakennukset ja näin ollen myös rakennuskustannukset, etenkin liikuntapaikoissa, ovat samaa luokkaa riippumatta opiston koosta. Esimerkkinä todettakoon, että kun urheiluopistoon rakennetaan jäähalli, on sen täytettävä tietyt koko- ja oheis-tilavaatimukset huolimatta urheiluopiston toiminnan koosta. Sama pätee kaikkeen muuhun liikuntapaikkarakentamiseen.

Tässä raportissa käydään läpi liikunnan koulutuskeskusten perustamiskustannusten valtionavustusten uudistamista pohtineen työryhmän näkemyksiä sekä vaihtoehtoisten mallien etuja ja haittoja.

4.1 Liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeiden avustamisen vaihtoehtoiset mallit

Työryhmä on tarkastellut neljää eri vaihtoehtoa rakentamisavustusjärjestelmän muodoksi:

- A) Nykyinen harkinnanvarainen järjestelmä
- B) Nykyinen harkinnanvarainen järjestelmä edelleen kehiteltynä
- C) Poistoihin perustuva avustusjärjestelmä, jossa ei ole erillistä valmennuskeskusten avustusjärjestelmää
- D) Poistoihin perustuva järjestelmä, jossa on erillinen valmennuskeskusten avustusjärjestelmä

Vaihtoehto A, nykyinen harkinnanvarainen avustusjärjestelmä

Nykyinen avustusjärjestelmä on esitelty luvussa 2. Työryhmä pitää nykyisen järjestelmän etuina sen valtionohjausta sekä joustavuutta. Nykyisessä järjestelmässä kyetään huomioimaan eri opistojen toisistaan poikkeavat kiinteistömassat sekä niihin kohdistuvat tarpeet.

Työryhmän arvioita nykyisestä harkinnanvaraisesta avustusjärjestelmästä:

Positiivista:	Negatiivista:
<p>Infra pysyy kunnossa ja sitä tuetaan järkevällä ja harkinnanvaraisella uusrakentamisella.</p> <p>Suurissa uusinvestoinneissa harkinnanvarainen avustus alle 40 % kustannuksen vapaan sivistystyön osuudesta.</p> <p>Suunnitelman mukaista rakentamista: raha kohdistuu oikein, eikä sitä voi väärinkäyttää.</p> <p>Valtion ohjaus toteutuu.</p> <p>Koskee niin pientä ryhmää, että työllistävä vaikutus opetus- ja kulttuuriministeriössä on pieni (vrt. kuntien liikuntapaikkarakentaminen).</p> <p>Joustavampi, nopeasti vapautuva liikuntapaikkaraha käyttöön (esim. kunnalliset liikuntapaikat, elvytyspaketit).</p>	<p>Vaatii määritelmän, mikä on peruskorjausta ja mikä kunnossapitoa.</p> <p>Nykyinen määräraha ei ole riittävä valmennuskeskustoiminnan kehittämisen vaatimille investoinneille.</p>

Vaihtoehto B, nykyinen harkinnanvarainen avustusjärjestelmä kehitettynä

Nykyisen avustusjärjestelmän edelleen kehittämisellä kyettäisiin paremmin turvaamaan oppilaitosten infrastruktuurin kehittyminen ja kunnossapito sekä urheiluopistojen verkostoyhteistyön tukeminen liikuntapaikkahankkeiden avustusjärjestelmän kautta. Myös huippu-urheilun valmennuskeskustarpeet voidaan huomioida nykyistä paremmin, kun nykyistä järjestelmää kehitettäisiin vastaamaan olemassa ja ennakoitavissa olevia tarpeita.

Nykyjärjestelmän kehittäminen tarkoittaisi sitä, että harkinnanvaraisen avustuksesta ei luovuta. Harkinnanvaraisuuden säilyttämisellä kyetään huomioimaan urheiluopistojen erilaiset vuositarpeet.

Työryhmä esittää harkinnanvaraista järjestelmää kehitettäväksi seuraavasti:

1. TAVOITESOPIMUSMENETTELY

Liikunnan koulutuskeskukset kävisivät tietyin väliajoin opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa tavoitesopimuskeskustelun, jossa käsiteltäisiin oppilaitoksen vapaan sivistystyön toimintaa sekä olosuhteisiin liittyvät peruskorjaukset ja suunnitelmissa olevat uusinvestoinnit seuraavien neljän vuoden aikana. Uusinvestoinnit perustuisivat Urheiluopistoverkostostrategian edellyttämiin painopistealueisiin. Tavoitesopimusmenettely ohjaisi nykyistä koordinoitummin vuosittaista peruskorjaus- ja uusinvestointikehystä.

Tavoitesopimusmenettelyssä esiteltäisiin myös valmennuskeskusten ja lajiliittojen yhteiset hankkeet, toiminta sekä niihin perustuvat rakennushankkeet. Valmennuskeskusrakentamista koskevissa asioissa Olympiakomitea ja lajiliitot antaisivat oman lausuntonsa.

2. PERUSTAMISHANKKEISIIN OSOITETTAVAN MÄÄRÄRAHAN JAKAMINEN KEHYKSENÄ KOLMEEN RYHMÄÄN

Peruskorjaaminen

Kaikille liikunnan koulutuskeskuksille osoitettaisiin vuosittain tietty osuus peruskorjauksiin rakentamismäärärahan sisällä. Tämä peruskorjausavustus perustuisi esimerkiksi oppilaitoksen rakennusmassaan, rakennusten lukumäärään, avustushakemuksiin ja opiskelijavuorokausiin. Jos uusinvestointeja ei olisi, siirrettäisiin rahat peruskorjauksiin. Liikunnan koulutuskusten infrastruktuurin kunnossapidon tulee perustua opistojen omaan rahoitukseen ja osaamiseen.

Huippu-urheilun valmennuskeskukset

Liikunnan koulutuskeskuksille tarkoitettuun liikunta- ja vapaa-aikatiilojen vuosittaiseen määrärahaan lisätään huippu-urheilun valmennuskeskustoiminnan rakentamishankkeisiin tarkoitettua määrärahaa. Valmennuskeskuksille tarkoitettu määräraha sisältyisi samaan kokonaiskehykseen muiden perustamishankkeiden sekä peruskorjausavustusten kanssa. Mikäli valmennuskeskustoimintaan tarkoitettuja perustamishankkeita ei olisi, voisi määrärahan käyttää kehyksen sisällä joko peruskorjauksiin tai uudisrakennushankkeisiin.

Uudisrakentaminen

Uudisrakentamiseen osoitettava määräraha määräytyisi peruskorjaukseen ja valmennuskeskustoimintaan osoitettavan kehyksen perusteella.

3. OLOSUHTEIDEN SUUNTA-ASIAKIRJA

Liikunnan koulutuskeskuksille laadittaisiin koko urheiluopistoverkoston huomioiva rakentamisen suunta-asiakirja ja sen sidottaisiin urheiluopistojen verkostostrategiaan. Suunta-asiakirjassa määriteltäisiin, että vuosittainen kehys peruskorjaamiseen / uudisrakentamiseen / valmennuskeskustoimintaan tarkistettaisiin vuosittain rahoitussuunnitelmaestitysten perusteella.

4. RAKENTAMISEEN KOHDENNETTAVAN MÄÄRÄRAHAN KOROTTAMISEN SELVITTÄMINEN

Liikunnan koulutuskeskuksille vuosittain osoitettu määräraha on ollut suuruudeltaan samaa luokkaa koko 2000-luvun ajan, kun sen sijaan kunnallisille ja yksityisille liikuntapaikkahankkeille osoitettu määräraha on jatkuvasti kasvanut. Kuitenkin rakentamisen kustannukset ovat 2000-luvun aikana voimakkaasti kasvaneet ja tällä hetkellä on jo saavutettu rakentamisessa kustannustaso, joka oli olemassa ennen viimeaikaista taloudellista laantumaa. Rakentamishankkeiden kustannukset ovat myös kohonneet rakentamisen laatutason, erityisesti esteettömyyden ja kustannustehokkuuden ja liikuntapaikoilla toiminnallisen tarkoituksenmukaisuuden vaatimusten vuoksi.

Työryhmän arvioita nykyisestä harkinnanvaraisesta avustusjärjestelmästä kehitettynä:

Positiivista:	Negatiivista:
<p>Edesauttaisi rakennusmassan kunnossa pysymistä. Infra pysyy kunnossa ja sitä tuetaan järkevällä ja harkinnanvaraisella uusrakentamisella. Suurissa uusinvestoinneissa harkinnanvarainen avustus alle 40 % kustannuksen vapaan sivistystyön osuudesta. Joustava järjestelmä (peruskorjaukset / uusinvestoinnit; rahansiirrot)</p> <p>Suunnitelman mukaista rakentamista: raha kohdistuu oikein, eikä sitä voi väärinkäyttää. Valtion ohjaus toteutuu. Koskee niin pientä ryhmää, että työllistävä vaikutus opetus- ja kulttuuriministeriössä on pieni (vrt. kuntien liikuntapaikkarakentaminen). Tukee suomalaista huippu-urheilua ja sen kehittämistä. Joustavampi, nopeasti vapautuva liikuntapaikkaraha käyttöön (esim. kunnalliset liikuntapaikat, elvytyspaketit).</p>	<p>Määriteltävä, mikä on kunkin opiston osuus</p> <p>Vaatinee muutoksia lainsäädäntöön</p> <p>Vaatii määritelmän, mikä on peruskorjausta ja mikä kunnossapitoa.</p> <p>Voi kehittää epätarkoituksenmukaisen ”luovien ihmisten järjestelmän”</p> <p>Vaatii resursseja opetus- ja kulttuuriministeriössä esimerkiksi tavoitesopimusmenettelyyn.</p> <p>Nykyinen määräraha ei ole riittävä valmennus-keskustoiminnan kehittämisen vaatimille investoinneille.</p>

Vaihtoehto C, poistoperusteinen avustusjärjestelmä

Poistoihin perustuvassa perustamishankkeiden rahoitusjärjestelmässä perustamiskustannusten harkinnanvaraisista valtionavustuksista luovuttaisiin ja perustamishankkeiden rahoituksesta tulisi osa liikunnan koulutuskeskusten laskennallista valtionosuusjärjestelmää.

Tällöin koulutuksen järjestäjät eli oppilaitosten ylläpitäjät päättäisivät koulutukseen myönnetyn rahoituksen käyttämisestä ja kohdentamisesta. Valtionosuusrahoitus perustuisi suoritteelle (opiskelijavuorokausi) ja tätä vastaavalle yksikköhinnalle. Rahoituksen perusteena käytettävän yksikköhinnan määräytymisessä huomioitaisiin käyttökustannusten lisäksi myös investointien poistot.

Työryhmä pitää poistoihin perustuvaa, yksikköhintoihin lisättävää avustusta valtionhallinnon kannalta yksinkertaisena, matemaattisena vaihtoehtona. Työryhmä toteaa, että poistoihin perustuvassa järjestelmässä suora, harkinnanvaraisiin avustuksiin perustuva valtionohjaus poistuu. Poistojärjestelmä voisi ohjata ns. trendikkääseen rakentamiseen, mikä saattaisi heikentää esimerkiksi peruskorjaustarpeesta huolehtimista.

Suoriteperusteiden uudelleen arvioinnin myötä tuleva lisäys saattaisi siirtyä opiskelijavuorokausiin ja investointiavustukseksi tarkoitettu osuus käyttökuluihin tai korkeintaan kunnossapitoon, eikä avustusta näin ollen käytettäisi todelliseen tarkoitukseensa eli peruskorjaus- ja uusinvestointikustannuksiin. Avustusten tulisi jatkossakin kohdistua siihen, mihin ne on tarkoitettu, eikä esimerkiksi käyttötalouteen peruskorjauksen ja investointien sijaan. Liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatilojen päästäminen heikkoon kuntoon ei ole millään muotoa tavoiteltava vaihtoehto.

Poistoperusteisen avustusjärjestelmän heikkous on myös se, ettei se huomioi vapaan sivistystyön lain mukaisia säännöksiä tai lain tarkoitusta. Poistoperusteisessa avustusjärjestel-

mässä määräraha voidaan kohdentaa esim. ammatillisen koulutuksen tai maksullisen palvelutoiminnan tarpeisiin.

Poistoperusteisen järjestelmän mallissa, liikunnan koulutuskeskuksilta edellytettäisiin sitä, että ne kykenisivät korvamerkitsemään ja säästämään rakentamisinvestointeihin tarkoitettua rahaa. Käytännössä rahaa saatetaan kuitenkin käyttää muuhun kuin rakentamistarkoitukseen. Työryhmä ei suosittele sitä, että resursseja siirrettäisiin tuloksesta käyttörahastoon, sillä tämä ei ole hyvän kirjanpitoavan mukaista.

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset toimivat sisäoppilaitoksina, minkä vuoksi niillä on paljon erilaisten tilojen rakentamistarpeita. Toisaalta urheiluopistojen investoinnit, usein liikuntapaikkoihin, ovat luonteeltaan erilaisia ja hankkeina vaativampia kuin pelkkä oppilaitosrakentaminen.

Oman haasteensa rakentamisavustusten määrittelyyn tuo liikunnan koulutuskeskusten toisistaan poikkeava maantieteellinen sijainti. Rakentamiskustannukset vaihtelevat alueittain. Työryhmä toteaa myös, että mitä lyhyempi poistoaika on, sitä suuremmat ovat yksikköhinnat. Poistoperusteiseen järjestelmään siirryttäessä liikunnan koulutuskeskukset tulisi saada samanlaiseen poisto-ohjelmaan kiinteistöjen ja muiden alueiden suhteen.

Työryhmä kiinnitti huomiota myös urheiluopistojen toisistaan poikkeavaan omistuspohjaan. Osa urheiluopistoista on säätiöiden omistamia ja osa osakeyhtiöpohjaisia. Mahdollista olisi näin ollen esimerkiksi, että osakeyhtiöpohjainen opisto joutuisi maksamaan osan rakentamisavustuksestaan takaisin valtiolle tuloksesta maksettavina veroina.

Avustuksen arvioitua keskimääräistä rahallista määrää (250 000 euroa/vuosi) työryhmä pitää riittävänä kunnossapitoon, mutta riittämättömänä peruskorjauksiin ja uusinvestointeihin ja ennen kaikkea huippu-urheilun olosuhteiden kehittämiseen.

Työryhmän arvioita poistoperustusteisesta avustusjärjestelmästä:

Positiivista:

Valtion hallinnon kannalta yksinkertainen, matemaattinen järjestelmä, ei vaadi paljon henkilöresursseja.
Opistojen on helppo arvioida rakentamisavustuksen määrä budjetoinnin yhteydessä.

Negatiivista:

Valtionohjaus poistuu.
Rakentamisavustus saattaisi mennä käyttö-kuluihin tai maksimissaan kunnossapitoon (ei edes peruskorjauksiin).
Liikuntapaikan rakentaminen periaatteessa samanhintaista kaikkialla (alue-erot pääkaupunkiseutu/ muu Suomi), mutta avustuksen määrä suoritteiden määrästä riippuvainen.
Keskimääräinen, vuotuinen rakentamisavustus kullekin opistolle olisi noin 250 000 (vaihtelee välillä 60 000 - 530 000, ks. liite 2):
- riittävä kunnossapitoon.
- peruskorjaukset tai uusinvestoinnit vähenisivät, tai loppuisivat pahimmassa tapauksessa kokonaan.
- ei huomioi huippu-urheilun erityisiä tarpeita.
Ei huomioi vapaan sivistystyön lakia ja tarkoitusta, vaan raha voidaan kohdentaa esim. ammatillisen koulutuksen tai maksullisen palvelutoiminnan tarpeisiin.
Ei tasa-arvoinen: ne, jotka eivät investoi, saavat saman korvauksen kuin ne, jotka investoivat.
”Käyttörahaston” käyttö ei hyvän kirjanpitoavan mukaista toimintaa, joten rahastoiminen ei ole aivan yksinkertaista.
Rakentamisesta riippumaton suoritteiden määrän muutos vaikuttaa määrärahan jakautumiseen opistoille.
Ei tasapuolinen ja vaikeasti valvottavissa.

Vaihtoehto D, poistoperusteinen avustusjärjestelmä lisättynä erillisellä valmennuskeskusten rakentamisavustuksella

Vaihtoehto D tarkoittaisi sitä, että osin liikunnan koulutuskeskusten investointeja avustettaisiin poistoperusteisen järjestelmän avulla ja osin harkinnanvaraisilla huippu-urheilun valmennuskeskustoimintaan osoitettavilla erityisavustuksilla.

Työryhmän näkemyksen mukaan ennen kahden rinnakkaisen avustusjärjestelmän luomista tulisi selkeästi määritellä, mitä huippu-urheilun valmennuskeskustoiminnalla tarkoitetaan ja millä liikunnan koulutuskeskuksilla tällaista toimintaa on. Valmennuskeskusstatusta ei ole määritelty esimerkiksi liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämisluissa. Valmennuskeskustoimintaa ja ylläpitämislupien uudistamista varten on perustettu erillinen opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmä. Lisäksi huippu-urheilun valmennuskeskustoimintaa pohtii huippu-urheilun muutosryhmä.

Liikunnan koulutuskeskusten investointien avustusmalliksi ei käy sellainen malli, jossa perustamishankkeita avustettaisiin erilaisilla avustusjärjestelmillä. Kahden järjestelmän mallissa tulisi opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksella huolehtia siitä, että eri liikunnan koulutuskeskusten painopistealueet ja lajien tarpeet huomioidaan.

Huippu-urheilu voi edellyttää liikuntapaikalta enemmän kuin vapaan sivistystyön koulutus tai normaali liikuntapaikkarakentaminen, joten näiden huippu-urheilun valmentautumisolosuhteisiin investoinnit tulevat myös kalliimmiksi. Huippu-urheilun valmennuskeskusten rakentamiseen tulisi osoittaa nykyistä enemmän resursseja.

Työryhmän arvioita poistoperusteisesta avustusjärjestelmästä lisättynä erillisenä valmennuskeskusten rakentamisavustuksella:

Positiivista:

Kohdentuisi huippu-urheilun hyväksi.
Saadaan aikaan määrittely, mitä valmennuskeskus on ja mitkä ovat huippu-urheiluhankkeita.
Määrittelyssä tulee olla mukana urheiluopistoverkoston strategian mukaiset painopistealueet; tarvitaan opetusministeriön ohjausta.
Hyödynnetään olympiakomitean ja lajiliiton näkemyksiä olosuhteista lajin kehittämistä ja koulutusta varten.
Valmennuskeskustoimintaan tarkoitettu rahoitus pitäisi tulla lisäyksenä vapaan sivistystyön avustusrahaan.

Negatiivista:

Rakentamisavustus saattaisi mennä käyttökuluihin tai maksimissaan kunnossapitoon (ei edes peruskorjauksiin).
Liikuntapaikan rakentaminen periaatteessa samanhintaista kaikkialla (alue-erot pääkaupunkiseutu/ muu Suomi), mutta avustuksen määrä suoritteiden määrästä riippuvainen.
Ei huomioi vapaan sivistystyön lakia ja tarkoitusta, vaan raha voidaan kohdentaa esim. ammatillisen koulutuksen tai maksullisen palvelutoiminnan tarpeisiin.
Ei tasa-arvoinen: ne, jotka eivät investoi, saavat saman korvauksen kuin ne, jotka investoivat.
”Käyttörahaan” käyttö ei hyvän kirjanpitotavan mukaista toimintaa, joten rahastoiminen ei ole aivan yksinkertaista.
Rakentamisesta riippumaton suoritteiden määrän muutos vaikuttaa määrärahan jakautumiseen opistoille.
Nykyisten valmennuskeskusten lisäksi saattaa syntyä tarpeita tuleville, kuinka ne pystytään arvioimaan ja visioimaan?
Valmennuskeskus määritelmä saattaa aiheuttaa ”luovaa ajattelua” rahan saamiseksi, mikä vääristäisi järjestelmän ja hyötynäkökohdat häviäisivät.

5 Työryhmän ehdotus

Työryhmä ehdottaa vaihtoehtoa B, eli nykyisen harkinnanvaraisen järjestelmän kehittämistä edelleen. Työryhmä ei kannata poistoihin perustuvaan järjestelmään siirtymistä sillä poistoperusteinen järjestelmässä ei kyetä huomioimaan liikunnan koulutuskeskusten vaativan liikuntapaikkarakentamisen ja sisäoppilaitosmuotoisuuden erityistarpeita, ei myöskään koulutuskeskusten erilaista ja erikokoista infrastruktuuria. Harkinnanvarainen avustusjärjestelmä takaa, että valtion ohjaus toteutuu. Nykyinen järjestelmä edelleen kehitettynä tukee suomalaista huippu-urheilua ja sen kehittämistä. Peruskorjauksiin varatulla kehyksellä edesautetaan rakennusmassan kunnossa pysymistä, ja sitä tuetaan järkevällä ja harkinnanvaraisella uudisrakentamisella. Harkinnanvarainen järjestelmä on joustava myös mahdollisesti peruuntuvien kunnallisten tai yksityisten hankkeiden avustusten suuntaamisessa uudelleen. Järjestelmä tukee rahoitus suunnitelman mukaista rakentamista eli raha kohdistuu oikein, eikä sitä voi väärinkäyttää.

6 Ehdotusten vaikutukset lainsäädäntöön

Työryhmä kävi läpi nykyistä rakentamisen avustamista koskevaa lainsäädäntöä. Avustamisen kannalta keskeiset säädökset ovat laki vapaasta sivistystyöstä asetuksineen, laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta asetuksineen sekä laki alueiden kehittämisestä.

Avustamista koskeviin pykäliin ei ole tarvetta tehdä muutoksia esityksen johdosta, mikäli ei haluta korvamerkitä määrärahoja esimerkiksi valmennuskeskustoimintaan liittyvään rakentamiseen.

Alueiden kehittämislain kannalta poistoihin perustuva avustusjärjestelmä on ristiriidassa lain kanssa (maakuntien liiton lausunnot).

Vaihtoehto A ei vaadi työryhmän käsityksen mukaan muutoksia lainsäädäntöön. Vaihtoehdossa B on tarkistettava, vaatiiko tavoitesopimusmenettely maininnan lainsäädännössä. Vaihtoehdot C ja D vaativat työryhmän käsityksen mukaan muutoksia lainsäädäntöön. Muutoksia on tehtävä sekä lakiin ja asetukseen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (mm.lain pykälät 37, 39, 41, 42, 53, asetuksen pykälät 27, 28) että lakiin ja asetukseen vapaasta sivistystyöstä (mm. lain pykälä 15, asetuksen pykälä 5a).

7 Ehdotusten taloudelliset vaikutukset

Nykyinen liikunnan koulutuskeskuksille osoitettu rakentamisinvestointien määräraha ei esitetyllä mallilla ole riittävä. Liikunnan koulutuskeskusten rakennusten jälleenhankintarvo on opistojen omien ilmoitusten perusteella n.350 miljoonaa euroa. Kiinteistömassan peruskorjaustarve on vuosittain luokkaa 7- miljoonaa euroa ja peruskorjauksiin on käytetty kahtena viime vuonna 4,7-5,4 miljoonaa euroa. Opistojen peruskorjausvelka on siis työryhmän käsityksen mukaan koko ajan kasvussa. Lisäksi opistot käyttävät rahaa pieniin, kustannusarvioltaan alle 32.000 (ALV 0%) euron hankkeisiin.

Valmennuskeskusten rakentamiseen tarvittavat investoinnit ovat normaalia liikuntapaikkarakentamista kalliimpia erikoisvarusteluineen ja - materiaaleineen.

On hyvä muistaa, että opiston ylläpitäjä voi olla nykyisellä lainsäädännöllä ainoa avustuksen saaja, ei sen sisällä toimiva valmennuskeskus.

Avustusmäärärahan jakaminen kolmeen osa-alueeseen (uudisrakentaminen, peruskorjaus ja valmennuskeskustoiminta) aiheuttaa paineita määrärahan korottamiselle. Perustamishankkeille nykyisin osoitettu määräraha saattaa jäädä pieneksi erityisesti siinä tilanteessa, että liikunnan koulutuskeskusten valmennuskeskustoimintaa ja siihen liittyviä olosuhteita halutaan voimakkaasti kehittää. Tällaiset, erityisesti huippu- ja kilpaurheilua palvelevat hankkeet ovat investointikustannuksiltaan kalliimpia kuin normaalit opistojen rakennushankkeet, erityisesti vaadittavien varusteiden ja laitteiden osalta.

URHEILUOPISTOJEN VOS-VUOROKAUDET 2008 - 2010

	2008		2009		2010		2008-2010		Keski- arvo
	myönnetyt ovrkt	Poistoperusteinen rakentamis- avustus €	myönnetyt ovrkt	Poistoperusteinen rakentamis- avustus €	myönnetyt ovrkt	Poistoperusteinen rakentamis- avustus €	yht		
Eerikkilä	22 690	224 325	23 176	229 130	23 410	231 443	684 897	228 299	
Kisakallio	19 850	196 247	21 460	212 164	22 760	225 017	633 428	211 143	
Kisakeskus	17 270	170 740	16 652	164 630	16 090	159 074	494 444	164 815	
Kuortane	32 470	321 015	33 388	330 090	33 385	330 061	981 166	327 055	
Lappi	12 520	123 779	13 270	131 194	13 700	135 445	390 418	130 139	
Pajulahti	30 060	297 188	31 512	311 543	32 310	319 433	928 164	309 388	
Solvalla	6 430	63 570	6 619	65 439	6 520	64 460	193 469	64 490	
Tanhuvaara	24 200	239 253	23 942	236 703	23 410	231 443	707 399	235 800	
Varala	21 310	210 681	21 538	212 935	21 200	209 594	633 211	211 070	
Vierumäki	53 830	532 190	54 144	535 295	53 370	527 643	1 595 127	531 709	
Vuokatti	29 270	289 378	29 199	288 676	28 745	284 187	862 241	287 414	
Yhteensä	269 900	2 668 366	274 900	2 717 799	274 900	2 717 799	8 103 964	2 701 321	
	Keskiarvo	242 579	Keskiarvo	247 073	Keskiarvo	247 073	Keskiarvo	245 575	

Yksikkö hinnat:	84,49	87,79	90,07
Poistokorotus	15,21	15,21	15,21
Yhteensä	99,70	103,00	105,28

Josta maksetaan	65 %	66,95	68,43
Poistokorotus	65 %	9,89	9,89

Myönnetty = OKM:n tietyn laskentakaavan mukaan eri opistoille myöntämät opiskelijavuorokaudet vapaan sivistystyön koulutuksen lakiin perustuen.

Poistoperusteiset opiskelijavuorokaudet = Yllä mainitun kaavan mukaan lasketut lisäeurot perustuen kunkin opiston kiintiöön (=myönnetty) kerrottuna opistojen poistojen osuudella, joka on muutettu yksikköhinnaiksi.

Poistojen osuus yksikköhinnaista tämän laskelman mukaan olisi 15,21 / ovrk.

Tästä hinnasta maksetaan 65%, joten nettohinnaiksi muodostuu näin ollen 9,89. Kun tämä yksikköhinta kerrotaan kunkin opiston kiintiöllä, saadaan kullekin opistolle maksettava "poistolisä".

Jos vertaillaan kahta opistoa Solvalla ja Vierumäkeä. Solvalla saisi vuosittain noin 65 000 euroa kiinteistöjen peruskorjaukseen / uusinvestointeihin. vastaava luku Vierumäellä on noin 530 000 euroa. Jos kumpikin opisto haluaisi rakentaa 2 miljoonan euron urheiluhallin.

Solvallan täytyisi säästää 31 vuotta, jotta se omalla kiintiöllä voisi olla mahdollista, kun taas Vierumäelle riittäisi 3,7 vuotta.

VALMENNUSKESKUSKONSEPTI

OSAAMISPALVELUT

Valmentajakoulutus

- tason I–III koulutus
- liikunnanohjauksen perustutkinto
- valmentajan at ja ea

Täydennyskoulutus ja seminaarit

Konsultointi

- valmennusjärjestelmien kehittäminen (liitot, seurat)

Tutkimus- ja kehittämis-toiminta

VALMENNUSPALVELUT

Kokonaisvaltainen urheilijan kehittäminen

- valmennuksen konsultointi ja kehitysprosessit

Tukipalvelut

- testauspalvelut
- lääkäripalvelut
- fysioterapiapalvelut
- Foppa-oppimisympäristö
- videovalmennus

Valmentajien yhteispalkaus

OLOSUHTEET

Lajin edellyttämät fasilitteetit

Muut fasilitteetit, jotka tukevat lajin harjoittelua

VALMENNUSKESKUSKONSEPTI

Huippu-urheilun valmennuskeskusta voidaan kuvata kokonaisuutena, jossa on laajasti huippu-urheiluun liittyviä osaamis- ja valmennuspalveluita sekä lajin edellyttämät huippu-urheilutasoiset ja oheisharjoitteluun soveltuvat olosuhteet.

Osaamispalveluja ovat valmentajakoulutus sekä vapaaehtoisvalmentajille että ammatikseen valmennustyötä tekeville, alan seminaarit ja kongressit sekä tutkimus- ja kehittämispalvelut.

Valmennuspalvelut kattavat urheilijalle tarjottavat kokonaisvaltaisen valmennuksen palvelut, jotka sisältävät myös urheilun ja opiskelut yhdistämismahdollisuuden, erilaiset valmennuksen tukipalvelut sekä päätoimisten valmentajien valmentajien toimimisen valmennuskeskuksessa.

Päätoimiset valmentajat on Suomessa tavallisesti palkattu Olympiakomitean, ao. lajiliiton ja urheiluopiston yhteisrahoituksella.

Valmennuskeskuksen olosuhteiden tasolta edellytetään ao. lajien huippu-urheilun edellyttämiä suorituspaikkoja.

Näiden lisäksi tarvitaan hyvät oheisharjoittelu- ja palautumis-/kuntoutustilat.

PETUSMINISTERIÖ

Päivämäärä

Dnro

KH 974/500/80

21.12.1988

12140/72/88

23-01-1989

Viite kirjeenne 30.9.1988

Kouluhallitus

Asia valmennuskeskusten perustaminen
urheiluopistoihin

ULLINEN RATKAISU

/ 10

Er. hav. - Hav. 19

Kouluhallitus on kirjeellään 30.9.1988 pyytänyt opetusministeriön kannanottoa valmennuskeskusten perustamisesta Kuortaneen, Pajulahden, Suomen ja Vuokatin urheiluopistoihin.

Opetusministeriö toteaa asian johdosta seuraavaa:

Valmennuskeskusten perustaminen urheiluopistoihin on suomalaisen kilpa- ja huippu-urheilun kehittämisen kannalta erittäin tärkeää. Valmennuskeskuksina toimivissa urheiluopistoissa voidaan luoda suotuisat edellytykset toisaalta harjoittelulle ja valmennukselle, toisaalta huippu-urheilijan koulutukselle ja ammatin hankinnalle.

Suomen tapaisessa pienessä maassa riittää tällä hetkellä valmennuskeskuksen toteuttaminen esitetyssä laajuudessa neljässä urheiluopistossa. Työnjakoa ja yhteistyötä kehittämällä ehdotetut opistot - Kuortaneen Urheiluopisto, Pajulahden Urheiluopisto, Suomen Urheiluopisto ja Vuokatin Urheiluopisto - voivat tehokkaasti toimia valmennuskeskuksina sekä eri urheilulajien näkökulmasta että alueellisesti.

Valmennuskeskusten rakentaminen tulee opetusministeriön käsityksen mukaan toteuttaa asteittain sitä mukaa kuin määrärahoja tarkoitukseen on käytettävissä.

Kouluhallituksen ehdotuksen mukaan ensimmäisessä vaiheessa eli vuonna 1989 tulisi toteuttaa training room -järjestelmä lähinnä lihastasapainon seurantaa ja harjoittamista, palautumisen edistämistä ja fysioterapiaa varten. Mainitut neljä opistoa ovat toimittaneet kouluhallitukselle asiaa koskevat hakemukset.

Opetusministeriö pitää training room -tyyppistä toimintaa keskeisenä osana valmennuskeskuksen toimintaa. Sen vuoksi opetusministeriö puoltaa kouluhallituksen ehdotusta training room -järjestelmän toteuttamisesta vuonna 1989. Järjestelmän vaatimat laite- ym. hankinnat tulee toteuttaa käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa.

Asiakirjat palautetaan oheisena.

Ministeri

Anna-Liisa Piipari

Vs esittelijä

Mirja Virtala

TIEDOKSI Kansliapäällikkö

Postiosoite
PL 293
00171 HELSINKI
074378L-27/2867/Pip

Katuosoite
Meritullinkatu 10

Tiltoimisto
Stipendiasialakeskus
Pohjoisranta 4 A

Puhelin
Vaihe (90) 134 171
Telefax (90) 612 1335
Telex 122079 mined sf

Vastauksessa pyydetään viittaamaan
kirjelmän numeroon ja päiväykseen

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä -sarjassa vuonna 2011 ilmestyneet

- 1 Taideyliopistoselvitystyöryhmän muistio
- 2 Korkeakoulujen kansainvälistymiseen liittyvät asumispalvelut
- 4 Visuaalisten taiteiden kansainvälisen yhteistyön ja viennin organisointia koskeva selvitys
- 5 Culture in development cooperation; Cultural sectors in sustainable development policy
- 6 Yhdessä enemmän - selvitys opetus- ja kulttuuriministeriön konserniohjauksesta ja -rakenteesta
- 7 Oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmän kehittäminen
- 8 Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittäminen
- 9 Ammatillisen koulutuksen laatustrategia 2011–2020
- 11 Selvitys koulutus- ja osaamistarpeiden kehittämisestä sekä ennakoinnin tilasta ja kehittämistarpeista 2010

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture

Kopijyvä Oy (y-tunnus 0289075-6)
Verkkokauppa: www.kopijyva.fi/kopistore
julkaisumyynti@kopijyva.fi
Puhelin: (017) 266 2600
Myllykatu 8, 70110 KUOPIO
vain verkkokauppamyynti

ISBN 978-952-263-024-7 (nid.)
ISBN 978-952-263-026-1 (PDF)
ISSN-L 1799-0327
ISSN 1799-0327 (nid.)
ISSN 1799-0335 (PDF) Helsinki 2011